

Decizie de indexare a faptei de plagiat la poziția 00424 / 13.05.2018 și pentru admitere la publicare în volum tipărit

care se bazează pe:

A. Nota de constatare și confirmare a indiciilor de plagiat prin fișa suspiciunii inclusă în decizie.

Fișa suspiciunii de plagiat / Sheet of plagiarism's suspicion		
Opera suspicionată (OS)		Opera autentică (OA)
Suspicious work		Authentic work
OS	POP, Ioan-Aurel, BOLOVAN Ioan. <i>Istoria Transilvaniei</i> . Cluj-Napoca: Academia Română. Centrul de Studii Transilvane: Eikon. 2013. ISBN: 978-973757-845-7.	
OA	Poze preluate fără indicarea provenienței.	
Incidența minimă a suspiciunii / Minimum incidence of suspicion		
P01.	p.198: Poză (Transleithania)	p.198: Poză (Transleithania)
P02.	p.199: Poză (Comitatul Cluj)	p.199: Poză (Comitatul Cluj)
P03.	p.200: Poză (Interior de casă țărănească, a doua jumătate a secolului XIX)	p.200: Poză (Interior de casă țărănească, a doua jumătate a secolului XIX)
P04.	p.201: Poză (Leagăn de copil, a doua jumătate a secolului XIX)	p.201: Poză (Leagăn de copil, a doua jumătate a secolului XIX)
P05.	p.202: Poză (Familie din Sieu, jud.Bistrița-Năsăud)	p.202: Poză (Familie din Sieu, jud.Bistrița-Năsăud)
P06.	p.203: Poză (Familie de sași, a doua jumătate a secolului XIX)	p.203: Poză (Familie de sași, a doua jumătate a secolului XIX)
P07.	p.204: Poză (Cluj, a doua jumătate a secolului XIX)	p.204: Poză (Cluj, a doua jumătate a secolului XIX)
P08.	p.205: Poză (Oradea, început de secolul XIX)	p.205: Poză (Oradea, început de secolul XIX)
Fișa întocmită pentru includerea suspiciunii în Indexul Operelor Plagiate în România de la Sheet drawn up for including the suspicion in the Index of Plagiarized Works in Romania at www.plagiate.ro		

Notă: Prin „p.72:00” se înțelege paragraful care se termină la finele pag.72. Notăția „p.00:00” semnifică până la ultima pagină a capitolului curent, în întregime de la punctul inițial al preluării.

Note: By „p.72:00” one understands the text ending with the end of the page 72. By „p.00:00” one understands the taking over from the initial point till the last page of the current chapter, entirely.

B. Fișa de argumentare a calificării de plagiat alăturată, fișă care la rândul său este parte a deciziei.

Echipa Indexului Operelor Plagiate în România

Fișa de argumentare a calificării

Nr. crt.	Descrierea situației care este încadrată drept plagiat	Se confirmă
1.	Preluarea identică a unor pasaje (piese de creație de tip text) dintr-o operă autentică publicată, fără precizarea întinderii și menționarea provenienței și însușirea acestora într-o lucrare ulterioară celei autentice.	
2.	Preluarea a unor pasaje (piese de creație de tip text) dintr-o operă autentică publicată, care sunt rezumate ale unor opere anterioare operei autentice, fără precizarea întinderii și menționarea provenienței și însușirea acestora într-o lucrare ulterioară celei autentice.	
3.	Preluarea identică a unor figuri (piese de creație de tip grafic) dintr-o operă autentică publicată, fără menționarea provenienței și însușirea acestora într-o lucrare ulterioară celei autentice.	✓
4.	Preluarea identică a unor tabele (piese de creație de tip structură de informație) dintr-o operă autentică publicată, fără menționarea provenienței și însușirea acestora într-o lucrare ulterioară celei autentice.	
5.	Republicarea unei opere anterioare publicate, prin includerea unui nou autor sau de noi autori fără contribuție explicită în lista de autori	
6.	Republicarea unei opere anterioare publicate, prin excluderea unui autor sau a unor autori din lista inițială de autori.	
7.	Preluarea identică de pasaje (piese de creație) dintr-o operă autentică publicată, fără precizarea întinderii și menționarea provenienței, fără nici o intervenție personală care să justifice exemplificarea sau critica prin aportul creator al autorului care preia și însușirea acestora într-o lucrare ulterioară celei autentice.	
8.	Preluarea identică de figuri sau reprezentări grafice (piese de creație de tip grafic) dintr-o operă autentică publicată, fără menționarea provenienței, fără nici o intervenție care să justifice exemplificarea sau critica prin aportul creator al autorului care preia și însușirea acestora într-o lucrare ulterioară celei autentice.	✓
9.	Preluarea identică de tabele (piese de creație de tip structură de informație) dintr-o operă autentică publicată, fără menționarea provenienței, fără nici o intervenție care să justifice exemplificarea sau critica prin aportul creator al autorului care preia și însușirea acestora într-o lucrare ulterioară celei autentice.	
10.	Preluarea identică a unor fragmente de demonstrație sau de deducere a unor relații matematice care nu se justifică în regăsirea unei relații matematice finale necesare aplicării efective dintr-o operă autentică publicată, fără menționarea provenienței, fără nici o intervenție care să justifice exemplificarea sau critica prin aportul creator al autorului care preia și însușirea acestora într-o lucrare ulterioară celei autentice.	
11.	Preluarea identică a textului (piese de creație de tip text) unei lucrări publicate anterior sau simultan, cu același titlu sau cu titlu similar, de un același autor / un același grup de autori în publicații sau edituri diferite.	
12.	Preluarea identică de pasaje (piese de creație de tip text) ale unui cuvânt înainte sau ale unei prefețe care se referă la două opere, diferite, publicate în două momente diferite de timp.	

Alte argumente particulare: a) Prelucrările de poze nu indică sursa, locul unde se află, autorul real sau posibil.

Notă:

a) Prin „proveniență” se înțelege informația din care se pot identifica cel puțin numele autorului / autorilor, titlul operei, anul apariției.

b) Plagiatul este definit prin textul legii¹.

„...plagiatul – expunerea într-o operă scrisă sau o comunicare orală, inclusiv în format electronic, a unor texte, idei, demonstrații, date, ipoteze, teorii, rezultate ori metode științifice extrase din opere scrise, inclusiv în format electronic, ale altor autori, fără a menționa acest lucru și fără a face trimitere la operele originale...”.

Tehnic, plagiatul are la bază conceptul de **piesă de creație** care²:

„...este un element de comunicare prezentat în formă scrisă, ca text, imagine sau combinat, care posedă un subiect, o organizare sau o construcție logică și de argumentare care presupune niște premise, un raționament și o concluzie. Piesa de creație presupune în mod necesar o formă de exprimare specifică unei persoane. Piesa de creație se poate asocia cu întreaga operă autentică sau cu o parte a acesteia...”

cu care se poate face identificarea operei plagiate sau suspionate de plagiat³:

„...O operă de creație se găsește în poziția de operă plagiată sau operă suspionată de plagiat în raport cu o altă operă considerată autentică dacă:

- Cele două opere tratează același subiect sau subiecte înrudite.
- Opera autentică a fost făcută publică anterior operei suspionate.
- Cele două opere conțin piese de creație identificabile comune care posedă, fiecare în parte, un subiect și o formă de prezentare bine definită.
- Pentru piesele de creație comune, adică prezente în opera autentică și în opera suspionată, nu există o menționare explicită a provenienței. Menționarea provenienței se face printr-o citare care permite identificarea piesei de creație preluate din opera autentică.
- Simpla menționare a titlului unei opere autentice într-un capitol de bibliografie sau similar acestuia fără delimitarea întinderii preluării nu este de natură să evite punerea în discuție a suspiciunii de plagiat.
- Piesele de creație preluate din opera autentică se utilizează la construcții realizate prin juxtapunere fără ca acestea să fie tratate de autorul operei suspionate prin poziția sa explicită.
- În opera suspionată se identifică un fir sau mai multe fire logice de argumentare și tratare care leagă aceleași premise cu aceleași concluzii ca în opera autentică...”

¹ Legea nr. 206/2004 privind buna conduită în cercetarea științifică, dezvoltarea tehnologică și inovare, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 505 din 4 iunie 2004

² ISOC, D. Ghid de acțiune împotriva plagiatului: bună-conduită, prevenire, combatere. Cluj-Napoca: Ecou Transilvan, 2012.

³ ISOC, D. Prevenitor de plagiat. Cluj-Napoca: Ecou Transilvan, 2014.

94/POP

IOAN-AUREL POP

IOAN BOLOVAN

ISTORIA TRANSILVANIEI

ACADEMIA ROMÂNĂ
Centrul de Studii Transilvane

E I K O N

© Ioan-Aurel Pop, Ioan Bolovan

Editura Eikon

Cluj-Napoca, str. Mecanicilor nr. 48

Redacția: tel. 0364 117252; 0728 084801; 0728 084802, e-mail: edituraeikon@yahoo.com

Difuzare: tel./fax 0364 117246; 0728 084803, e-mail: eikondifuzare@yahoo.com

web: www.edituraeikon.ro

Editori: Valentin AJDER

Vasile George DÂNCU

Editura Eikon este acreditată de Consiliul Național al Cercetării Științifice din România (CNCS).

Academia Română, Centrul de Studii Transilvane

Cluj-Napoca, str. Kogălniceanu, nr. 12-14, tel./fax: 0264-446024

e-mail: cst@acad-cluj.ro, www.centruldestudiitransilvane.ro

Persoană de contact: Raveca Divricean

Descrierea CIP este disponibilă la Biblioteca Națională a României.

ISBN Eikon: 978-973-757-845-7

ISBN Academia Română-CST: 978-973-7784-85-8

Imagine coperta I: Ovidiu MANOILESCU

Imagini: Fondul de ilustrații al Filialei Cluj a Bibliotecii Academiei, Wikipedia.org

Coperta: G. MULTIMEDIA

Redactor de carte: Alexandru-Bogdan BUD

Corectură: Virgil LEON, Edit FOGARASI

Tehnoredactare: Ioachim GHERMAN

IOAN-AUREL POP

IOAN BOLOVAN

ISTORIA TRANSILVANIEI

BCU Cluj-Napoca**BIBCN201605966**ACADEMIA ROMÂNĂ
Centrul de Studii Transilvane**E I K O N**

Cluj-Napoca, 2013

Această organizare administrativă urma să intre în vigoare la 15 aprilie 1861. Ea se compunea din comitatele: Alba de Jos, Alba de Sus, Dăbâca, Hunedoara, Cluj, Solnocul de Mijloc, Crasna, Târnava, Turda și Zarand; din districtele: Bistrița, Brașov, Făgăraș, Chioar și Năsăud; din scaunele secuiești: Arieș, Ciuc, Trei Scaune, Mureș, Odorhei; din scaunele săsești: Rupea, Mediaș, Cincu, Sighișoara, Sebeș, Orăștie, Sibiu, Miercurea, Nocrich. Din nefericire și împotriva cursului firesc al evenimentelor, ca urmare a deciziei imperiale din 27 decembrie 1860, Partiumul (comitatele Crasna, Solnocul de Mijloc, Zarand, orașul Zalău și districtul Chioar) și Banatul timișan au fost încorporate Ungariei, în primăvara anului 1861. Formula administrativ-teritorială instituită la începutul perioadei liberale restaura puterea nobilimii maghiare și a patriciatului săsesc, devenind practic o *restitutio in integrum* a stării din 1848. Deși românii erau preponderenți în conducerea administrativă a celor două districte ale Năsăudului și Făgărașului și au mai obținut câteva locuri în consiliile (congregațiile) comitatense, aceste realizări nu satisfăceau nici pe departe așteptările elitei românești. De aceea, anii care au urmat au înregistrat la toate nivelurile societății o viguroasă mișcare pentru egala îndreptățire a românilor în raport cu maghiarii, secuii și sașii. Punctul culminant al luptei naționale românești l-a constituit Dieta de la Sibiu, din anii 1863-1864.

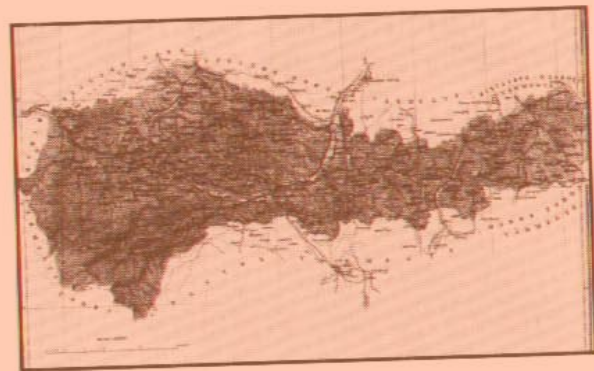
Criza profundă în care se afla Imperiul Habsburgic la mijlocul deceniului șapte a determinat curtea de la Viena să accepte, ca o posibilă formulă salvatoare, compromisul cu clasele conducătoare maghiare. *Ausgleich*-ul din 1867 a însemnat pentru Transilvania pierderea autonomiei politico-instituționale și includerea ei administrativă în Transleithania, partea ungară a monarhiei dualiste.

XII.1.3. Reorganizarea teritorial-administrativă din anul 1876

După instaurarea dualismului austro-ungar în vara anului 1867, guvernul maghiar a căutat să anuleze diversele autonomii locale moștenite odată cu încorporarea unor noi teritorii, dar și să asigure o mai eficientă administrație în Transleithania. Suprimarea oricăror forme de autonomie locală ale diverselor naționalități – în Transilvania, cele două districte românești ale Năsăudului și Făgărașului, cele nouă scaune săsești și cinci scaune secuiești –, dar și alte rațiuni de stat, precum centralizarea excesivă și sporirea eficienței administrației locale, au determinat guvernul să întreprindă o nouă reorganizare administrativ-teritorială. Astfel, cu scopul uni-

formizării diferitelor structuri teritorial-administrative provenite din perioada feudală, guvernul central a dispus reorganizarea jurisdicțională a Transilvaniei, în temeiul Legii XXXIII, din anul 1876. Potrivit ei, vechile unități administrative (scaune, districte) au fost desființate, locul lor fiind luat de 16 comitate (*vármegyék, megyék*).

Conform legii, în perimetrul intracarpatic, în locul fostului Mare Principat Transilvania, au fost constituite următoarele comitate: comitatul Bistrița-Năsăud, cu centrul de reședință la Bistrița; comitatul Solnoc-Dăbâca, având centrul de reședință la Dej; comitatul Sălaj, cu centrul de reședință la Zalău; comitatul Cluj, cu centrul de reședință la Cluj; comitatul Turda-Arieș, cu centrul de reședință la Turda; comitatul Mureș-Turda, cu centrul de reședință la Târgu-Mureș; comitatul Ciuc, cu centrul de reședință la Miercurea-Ciuc; comitatul Odorhei, cu centrul de reședință la Odorhei; comitatul Târnava Mică, cu centrul de reședință la Dumbrăveni; co-

Comitatul Cluj

mitatul Alba de Jos, cu centrul de reședință la Aiud; comitatul Hunedoara, cu centrul de reședință la Deva; comitatul Târnava Mare, cu centrul de reședință la Sighișoara; comitatul Făgăraș, cu centrul de reședință la Făgăraș; comitatul Sibiu, cu centrul de reședință la Sibiu; comitatul Trei Scaune, cu centrul de reședință la Sfântu Gheorghe; comitatul Brașov, cu centrul de reședință la Brașov. În rest, adică în Banat, Crișana, Maramureș și Sătmar, au continuat să funcționeze comitatele Caraș, Timiș, Arad, Bihor, Satu Mare și Maramureș.

După reorganizarea administrativă din 1876, au mai intervenit câteva mici modificări în ceea ce privește limitele teritoriale ale comitatelor transilvănene, care însă nu au afectat decât la nivel local configurația acestora.

XII.2. POPULAȚIE, ECONOMIE ȘI SOCIETATE ÎN TRANSILVANIA ÎNTRE 1850 ȘI 1914

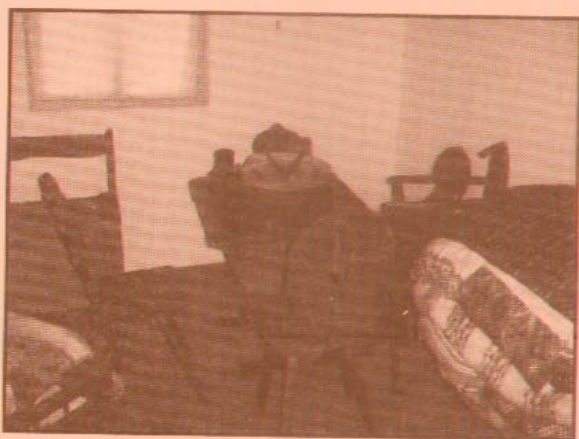
XII.2.1. Habitat și evoluții demografice

Desființarea relațiilor feudale în Transilvania la mijlocul secolului al XIX-lea a însemnat nu doar construirea unor raporturi juridice și social-economice diferite, bazate pe economia de schimb și circulația capitalului, a forței de muncă ș.a., dar și începutul unor comportamente demografice noi. Mobilitatea sporită a populației (înmulțirea persoanelor care călătoreau la

munca sezonieră în interiorul și în exteriorul provinciei, emigrarea, începuturile urbanizării și industrializării etc.) a afectat și în Transilvania, la fel ca în alte arii culturale, relațiile interumane, dinamica și structura populației provinciei.

În acest sens, o primă observație ce se impune a fi făcută aici se referă la numărul satelor existente în perioada cercetată, remarcându-se o ușoară reducere numerică între 1850 și 1910. Media populației unei așezări rurale din perioada cuprinsă între Revoluția de la 1848-1849 și Primul Război Mondial a crescut constant, de la 713 locuitori la începutul intervalului la 994 de locuitori în 1910.⁵⁵

Studierea principalelor tendințe în evoluția habitatului rural din Transilvania pe parcursul celor șase decenii este în măsură să evidențieze, la rândul-i, aspecte interesante în legătură cu progresele înregistrate în epocă. Diminuarea, de la 180 în anul 1850, la 53 în anul 1910, a numărului satelor foarte mici (cu până la 200 de locuitori) și scăderea de circa trei ori a ponderii lor reflectă fenomenul de dispariție a unor cătune și de consolidare și concentrare a satelor. Concluzia aceasta este confirmată și de situația satelor mici (cu 200-499 de locuitori), care au manifestat aceeași tendință

*Interior de casă țărănească,
a doua jumătate a secolului XIX*

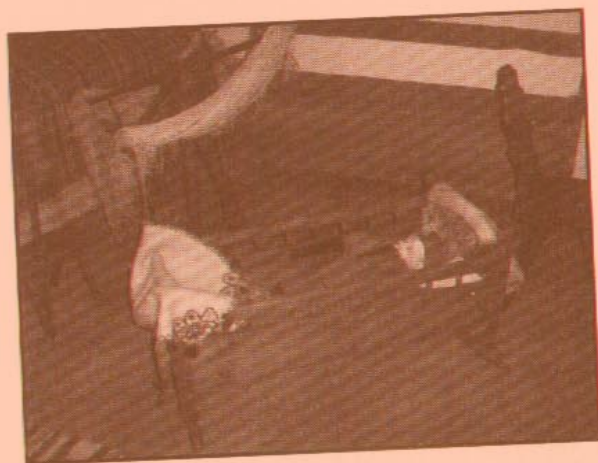
de scădere între 1850 și 1910: de la 948 de sate imediat după revoluție, reprezentând 34,9% din total, la 594 de sate (23,2%) cu puțin timp înaintea izbucnirii războiului. O pondere relativ echilibrată în habitatul rural transilvănean au deținut-o satele mijlocii (cu 500-999 de locuitori). Astfel, cu ocazia recensământului din 1850, numărul satelor mijlocii era de 1070, reprezentând 39,4% din totalul așezărilor rurale; în anul 1880 s-au identificat la această categorie 1064 de sate (40,9%), iar în anul 1910, 1035 de sate (40,4%). Între 1850 și 1880,

modificările intervenite în privința dimensiunii satelor sunt mult mai puține decât cele din perioada 1880-1910, după cum și dinamica populației Transilvaniei a cunoscut acum un ritm mai alert de creștere, comparativ cu intervalul anterior. Proporția satelor foarte mici a scăzut între 1850 și 1880 de la 6,6% la 5,3%, în timp ce între 1880 și 1910, de la 5,3% la 2,1%. La fel, satele mici au înregistrat o scădere de la 34,9% la 31,3% între 1850 și 1880,

⁵⁵ Ioan Bolovan, *Habitatul rural din Transilvania între 1850-1910*, in Tudor Teoteoi, Bogdan Murgescu și Șarolta Solcan (ed.), *Fațetele istoriei. Existențe, identități, dinamici: Omagiu academicianului Ștefan Ștefănescu*, București, 2000, p. 113 sqq.

iar în perioada 1880-1910, de la 51,5% la 51,5% (locuitori) și cele foarte mari (peste 2000 de locuitori) au avut o evoluție ascendentă în secvența temporală analizată, ceea ce reflectă evident un proces general de modernizare a spațiului demografic rural, deoarece înmulțirea numărului de locuitori atrage după sine o serie de mutații importante în planul instituțiilor economice, sociale etc. Numărul satelor mari din provincie a sporit, de la 445 în anul 1850 (reprezentând 16,4% din totalul așezărilor rurale), la 672 în anul 1910 (26,2%), iar cel al satelor foarte mari de la 75 (2,7%) în anul 1850, la 207 (8,1%) cu prilejul ultimului recensământ din epoca modernă.⁵⁶

În continuare, sunt necesare câteva explicații generale pentru a înțelege acele evoluții demografice în sens modernizator, constatate în Transilvania în perioada premergătoare primei conflagrații mondiale. În primul rând, după mijlocul secolului al XIX-lea, se produce extinderea pământului producător de hrană, într-un ritm debordant pe alocuri⁵⁷, după cum au loc și anumite progrese ale sistemului medico-sanitar (crește numărul de doctori, moașe, farmacii, paturi de spital etc., raportat la numărul de locuitori). Acestea au fost de natură să susțină schimbări pozitive în privința cantității și calității efectivelor umane din provincie. În al doilea rând, nivelul cultural-educativ, știința de carte etc. reprezintă un aspect concludent pentru analiza de față. Este știut faptul că o comunitate, cu cât este mai instruită, cu atât renunță mai ușor la prejudecăți și practici empirice („leacuri băbești”), solicitând ajutor medical de specialitate. De asemenea, gradul de urbanizare al unui comitat a putut contribui la modelarea ratei mortalității generale, deoarece, așa cum s-a demonstrat pentru primul deceniu al secolului al XX-lea, rata mortalității în Transilvania în mediul urban a fost de 23,2‰, iar în mediul rural de 25,9‰. Așa cum au remarcat specialiștii pentru începutul secolului al XX-lea, există puternice corelații pozitive

Leagăn de copil, a doua jumătate a secolului XIX

⁵⁶ Ibid. Tendințe asemănătoare au fost constatate și în cazul Banatului, cf. Ioan Munteanu, *Banatul istoric, 1867-1918: Așezările, populația*, Timișoara, 2006, p. 117 sqq.

⁵⁷ Iosif Marin Balog, *Dilemele modernizării: Economie și societate în Transilvania, 1850-1875*, Cluj-Napoca, 2007, p. 162; Simion Retegan, *Mutații economice în satul românesc din Transilvania la mijlocul veacului al XIX-lea. 1848-1867*, *Anuarul Institutului de Istorie și Arheologie Cluj-Napoca*, 21, 1978, p. 190 sqq.; Ladislau Gyémánt, *Contribuții statistice privind agricultura Transilvaniei, Banatului și Bucovinei în perioada 1720-1871*, *Anuarul Institutului de Istorie și Arheologie Cluj-Napoca*, 27, 1985-1986, p. 162 sqq.

între ponderea factorilor descriși anterior și nivelul ratei brute a mortalității în comitatele transilvănene. Aceste corelații, la proporțiile populației urbane și ale științei de carte, sunt mai pregnante, de exemplu, în cazul comitatelor Brașov și Sălaj. Discrepanțele sunt izbitoare și în ceea ce privește repartizarea medicilor, moașelor, a farmaciilor și a paturilor de spital; practic, la toți factorii analizați, valorile pentru comitatele cu o mortalitate scăzută se detașează cu dimensiuni consistente față de comitatele în care s-a înregistrat cea mai înaltă rată a mortalității.

Pentru a putea sesiza câteva dintre tendințele modernizatoare prezente la nivelul populației Transilvaniei în cele șase decenii care constituie perioada aflată sub observație, trebuie urmărite mai întâi evoluția numărului total de locuitori și ritmurile de creștere. Datele în această privință sunt grăitoare: în 1850, 2 073 737 de locuitori, în 1880, 2 255 127 de locuitori, iar în

Familie din Șieu, jud. Bistrița-Năsăud

anul 1910, 2 908 507 locuitori. Din cercetarea dinamicii populației între cele șapte recensăminte efectuate între 1850 și 1910, a rezultat cât se poate de clar că există două modele de evoluție demografică la nivelul Transilvaniei (în aceste date se include doar spațiul intracarpatic, fostul Mare Principat Transilvania). Astfel, perioada 1850-1880 este reprezentativă pentru ceea ce specialiștii numesc în demografie *l'ancien régime*, iar intervalul 1880-1910 este caracteristic pentru debuturile așa-numitei *tranziții („revoluții”) demografice*. În acest sens, între 1850 și 1880, populația Transilvaniei a crescut cu doar 10,8%, cu o rată medie anuală de creștere de 0,27%; în schimb, între 1880 și 1910,

creșterea s-a făcut cu 28,9%, iar rata medie anuală de creștere a avut, firesc, o valoare mult mai ridicată: 0,85%. Principala caracteristică a vechiului regim demografic o reprezintă crizele repetate, determinate fie de epidemii, fie de foamete, care provoacă oscilații spectaculoase ale mortalității și o evoluție demografică lentă. Lumea intervalului 1850-1880 a fost devastată de trei epidemii de holeră (1855, 1866, 1872-1873), de alte câteva epidemii locale de variolă și difterie și de câteva crize alimentare, cauzate de secetă, inundații, de bolile animalelor.⁵⁸ Dinamica populației Transilvaniei în cea

⁵⁸ Ioan Bolovan, *Transilvania între Revoluția de la 1848 și Unirea din 1918: Contribuții demografice*, Cluj-Napoca, 2000, p. 48.

de-a doua etapă (1880-1910) diferă considerabil de modelul anterior. În primul rând, provincia nu a mai fost afectată global de vreo epidemie care să provoace crize imediate de mortalitate (pe plan local, în anumite comunități s-au manifestat boli care au cauzat creșterea mortalității peste media pe țară, însă acestea au devenit tot mai izolate). Progresele în industrie, în sistemul de comunicații, în sistemul sanitar, educația alimentară și igienică realizată de școală și de diferitele asociații culturale și economice, îmbunătățirea condițiilor de trai etc. au sporit rezistența biologică a populației și au favorizat reducerea mortalității. În condițiile în care natalitatea s-a menținut la un nivel ridicat, iar mortalitatea a prezentat tendință de scădere, putem identifica, după 1880, începuturile tranziției demografice, care s-a tradus concret printr-un spor de populație mai consistent decât în deceniile anterioare. Astfel, între 1880 și 1910, creșterea reală a populației Transilvaniei a fost de 653 380 de locuitori, spre deosebire de numai 181 390 în cei 30 de ani scurși după revoluția pașoptistă.

Distribuția populației unei țări în mediile rural și urban are o condiționare istorică specifică, reprezentând un indicator esențial al gradului de dezvoltare generală a zonei. În același timp, ea măsoară modernizarea structurilor și instituțiilor sociale, economice, culturale și chiar politice, dezvăluind interdependențele în evoluția globală a populației. În Transilvania, la începutul epocii moderne, urbanizarea se încadra în mare măsură în modelul specific centrului și Sud-Estului Europei, prin existența unor numeroase așezări de tip urban și semiurban cu o populație cuprinsă între 2000 și 5000 de locuitori, paralel cu slaba reprezentare a orașelor cu peste 10 000 de locuitori. De cele mai multe ori, specialiștii au constatat coincidența dintre urbanizare și dezvoltarea industrială, astfel încât și în Transilvania se pot identifica mai multe etape în evoluția populației urbane, în funcție de transformările survenite în privința relațiilor socioeconomice.

Recensământul din 1850-1851 a surprins foarte bine modelul de dezvoltare urbană în care se încadra provincia; din cele 23 de orașe, doar

*Familie de sași,
a doua jumătate a secolului XIX*